

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre . . . 6 korona.
Egyes szám ára 6 fillér.

MEGJELENIK HETENKÉNT EGYSZER:
pénteken és minden törvényhatósági bizottsági közgyűlést megelőző és követő napon.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Városi nyomda.

Ide küldendők a kéziratok és előfizetési díjak.

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: **VECSEY IMRE.** * Felelős szerkesztő: **KONCZ ÁKOS.**

Kiadótulajdonos: **A VÁROSI NYOMDA.**

A Stenczinger-ház kisajátítása

Irta: Oberon.

A Stenczinger-ház kisajátítása már régen foglalkoztatja a város azon köreit, melyek azt szeretnék, ha a nagy templom előtt levő tér és a Csapó-utca eleje rendezve volna. Ezen rendezésnek útját állja ez az ódon ház, melynek eltávolítását szívesen látná mindenki, mert ez által nemcsak a Piacz-utca szépülne, hanem a nagy templom egész fenségében uralná az egész területet.

A Stenczinger-ház kisajátításának ügye és eszméje, mint említettük, nem új. Körülbelül harminczhat évvel ezelőtt tünt fel ez az eszme. Hol elaludt, hol felébredt. Elaludt pénzügyi okokból, felébredt, mert a terv szépnek, tetszetősnek és okosnak bizonyult. Egyszer már majdnem dűlőre jutott ez az ügy és az 1895. január havában tartott törvényhatósági közgyűlés utasította a város akkori tanácsát, hogy ez ügyben tegyen záros határidőn belül konkrét javaslatot.

Ezen közgyűlésben ugyanis 105 bizottsági tag indítványt nyújtott be a Stenczinger-ház kisajátítása ügyében. A közgyűlés helyeselte az indítványt, de pénz hiányában nem rendelte el a kisajátítást, hanem azon határozatot hozta, hogy mihelyt a szépítési és kisajátítási pénztár létesítése tárgyában alkotandó szabályrendelet kormányhatósági jóváhagyást nyer, azonnal hozzálát a ház kisajátításának munkájához.

A szépítési és kisajátítási pénztár létesítésére vonatkozó szabályrendelet nemsokára megnyerte a kormányhatósági jóváhagyást, sőt a szabályrendelet 1899 január 1-én életbe is lépett. Ez időtől kezdve a felektől minden birtokváltozás esetén behajtatik a szépítési és kisajátítási pénztár javára a törvény, illetve szabályszerű illeték, de ugyanekkor feledésbe ment a törvényhatósági bizottsági közgyűlés ama határozata, melylyel a Stenczinger-ház eltávolítását, kisajátítását elvileg kimondotta.

Ugy tudjuk, hogy a Stenczinger-ház kisajátítására szükséges összeg immár megvan, vagy legalább is igen csekély összeg hiányzik abból. Így lévén a dolgok állása, most már nincs semmi gátló akadálya a kisajátításnak. A házipénztár a kisajátítással nem lesz terhelve, mert a vételár kitelik a szépítési és kisajátítási pénztárból, nem lenne tehát korai dolog a tanács idevonatkozó javaslatának a közgyűlés elé való terjesztése. Mert ha nem haladunk, maradunk és a késlekedés azt eredményezheti, hogy elmulasztván az alkalmas időt, később sokkal drágábban juthatunk ezen ház megvevéséhez. Elvégre is a meglevő alapból jobbat nem alkothatunk, mintha munkakörünkbe vesszük a templom előtt levő tér rendezését és a Csapó-utca bejáratának kiszélesítését.

Igaz, hogy a Stenczinger-ház megszerzése nagy anyagi áldozatot kíván, de ha nem csalódunk, a Takaré- és Hitelintézet is járul valamivel ezen házastelek kisajátításához. A nevezett pénzintézet már úgy épült, hogy homlokzata a Piacz-utczára néz a Stenczinger-ház lebontása után. A bank ily módon boltokat nyithat és az ezekből befolyó jövedelem néhány év múlva busásan visszahozza azt az összeget, melylyel az előtte emelkedő ódon ház kisajátításához hozzájárul.

De ha erre a pénzintézet nem is volna hajlandó, mert erre kötelezni nem lehet és ha áldozatot hoz, önmaga telkének értékét emeli, még ez esethen is kötelessége a városnak ezen ház kisajátítása utczarendezési és városszépítési néző-

pontokból. De meg, ha a nagy kölesönből hozzáfogunk az általános csatornázáshoz, a Stenczinger-ház kétségkívül akadályozni fogja a piac-utczai csatorna elhelyezését és célszerű kiépítését. Azt hisszük, hogy ezt nem tagadják azok sem, kik nem barátjai a kisajátításnak.

Meggondolandó az is, hogy most legalább harmincz százalékkal lement a házak ára. Nem okosabb és nem célszerűbb-e tehát most megvenni a kérdéses házastelket, mint függőben hagyni azt és bevárni, míg a kisajátítandó telek ára természetszerűleg ismét emelkedni és drágulni fog.

A kisajátítás mellett szól még egy igen hatalmas érv is, nevezetesen a Kossuth-szobor elhelyezésének kérdése. Mindnyájunknak vágya és reménye a Kossuth-szobor mielőbb való megépítése. Nem maradhatunk el továbbra is, hiszen más kisebb városok már ugyanis megelőzték bennünket. Már pedig a felállítandó Kossuth-szobor csakis a nagytemplom előtt levő térre jöhet. Itt van helye a szabadság apostolának. E tekintetben fogjanak kezét a különböző pártok és ne ellenkezzenek egymással. Ez a tér azonban csak akkor lesz alkalmas a nemzet atyja szobrának elhelyezésére, ha a Stenczinger-házat lebontjuk. Már ez a szép terv is elegendő arra, hogy kész szívvel járuljon minden bizottsági tag a Stenczinger-ház kisajátításához.

Azt hisszük, hogy eléggé beigazoltuk a Stenczinger-ház kisajátításának immár szükséges voltát. Kérjük azért a városi tanácsot, hogy vegye gondjaiba ezen ügyet és hozzon javaslatot a közgyűlés elé. Erdemes munkát fog ezzel végezni és még azok sem vádolhatják könnyelmű költsékezéssel, akik ellenzik ezen terv keresztülvitelét, mert a tanács nem új dolgot visz ezzel a közgyűlés elé, hanem csak teljesíti az 1895 január havában tartott bizottsági közgyűlés ama határozatát, hogy terjeszsen elébe konkrét javaslatot a Stenczinger-ház kisajátítására.

Ez a kisajátítás nem emeli a közköltőt, nem rövidíti meg a házipénztárt, mert a vételár kitelik magából a szépítési és kisajátítási pénztárból.

Önkormányzat és közsabadság.

Irta: Ehen Gyula

Az élet és a gyakorlati tapasztalás akárhányszor ráczáfol a tudományos elméletekre. Így vagyunk a szabadság abszolút fogalmával is. Azt hinnők, hogy az állam és nemzetek közsabadsága és a polgári szabadság egy és ugyanaz. Azt hinnők, hogy a közsabadság szülőanyja a polgári szabadságnak s hogy ahol közsabadság nincs, ott a polgári szabadság sem élhet és virágozhatik. A szabadság az ősforrás, melyből a nemzetek üdvöt és meglegedést merítenek. A szabadság a közös törzs, melyből az államfentartó és fejlesztő intézmények ágai sarjadzanak. A közsabadság, a szabadságnak intézményekben érvényesülő oly államalkotó eleme, melynek alapján a nemzet eszményei megvalósulnak.

Ha tehát a közsabadság a szabadságnak csak egy része, s ha a polgári szabadság nem ugyanazonos a közsabadság lényegével: akkor az önkormányzati jog sem azonos a szabadsággal; illetőleg annak gyakorlása se lehet identikus a közsabadság fogalmával. Ennélfogva az önkormányzat lényege nem egyéb, mint az állam polgárainak egy elhatárolt

területen közvetlenül és saját szervei által az őket közösen érdeklő ügyekben a törvény korlátai között érvényesülő cselekvési szabadsága; vagyis a polgári szabadságnak megvalósítása.

A közszabadság tehát olyan, mint a derült égboltozat, mely világosságot, meleget és termékenyítő harmatot hintve, védőleg karolja át a nemzetnek egész valóját. Míg az önkormányzat joga csak viruló kis oázis a nemzetek életének sivatagán; vagy messzeterjedő virálynak üvegházban nevelt virága, melyet gonddal ápolnak, féltékenyen őriznek, nehogy egy gyenge fuvalat letörje és idejekorán elhervadjon.

Míg tehát a közszabadság egész lényegében és hatásában egységes szuverén hatalmat képvisel, addig az önkormányzat joga megosztott vagy összpontosított voltánál fogva fokozatok mértéke alá állítható.

A gyakorlati élet által megállapított ezen eltérések bizonyítják tehát, hogy az önkormányzat joga nemcsak szerves összefüggésben nincs a közszabadság organikus életével, sőt gyakorlati megvalósulásában ettől vagy teljesen független, vagy mint ennek alárendelt függeléke jelentkezik.

Napvilágos példáját látjuk ez eltéréseknek a köztársasági Franciaországban és az autokratikus Oroszországban. Azon országokban ugyanis, hol az állam alkotmánya a népszuverénitás elvén nyugszik, a városok önkormányzatát a legmerekvebb centralizáció jellemzi. Mert bár minden város különálló jogi személy, de a törvényhozás nem hagyta meg náluk a cselekvési szabadságát, hanem alávetette őket a felsőbb közigazgatási hatóságok (prefekt, sousprefekt és prefekturális tanács) gyámkodásának.

A maire (polgármester), mint a község első közege: a kormányzat megbízottja, hivatalos anyakönyvvezető és rendőrségi tisztviselő, ki a bünygyi előnyomozatokat teljesíti. Kölcsönvétel, vagyonátruházás, költségvetés és számadások, szóval az önálló szabad cselekvés tárgyai körül mindenütt ott látjuk a prefekturális befolyás érvényesülését.

Tán a régi tradíciók iránt érzett kegyelet, vagy a császárság utáni vágy ellenőrzésének hatályossága indította Franciaországot arra, hogy a községekkel egy tekintet alá vont városok önkormányzati jogát a lehető legszűkebb korlátok közé szorítsa.

Ezzel ellentétben az egyeduralmi Oroszországban már Nagy Péter a városok szervezésének kettős gondolatából indult ki. Egyik az önálló szervezet, másik pedig az arra való törekvés, hogy a város lakosai bizonyos jogokkal felruházott polgári rendet alkossanak, mely testületté tömörülve, erőteljes tagozat jellegével birjon.

Az 1870. évi június 16-án életbeléptetett városrendezési törvény pedig a rendiség megzúntatásával, az önkormányzat decentralizációját mondta ki alapelvül és az autonóm jogon alapuló önálló városi kormányzatnak független hatáskört biztosított.

A város adókat és díjakat szedhet. Ingatlanokat eladhat és vehet. Kölcsönvételre jogosult. Terhes szerződéseket köthet. Költségvetést és számadást elfogadhat anélkül, hogy egyéb határozatok példájára más célból, mint tudomásvétel végett, a tartomány főnökéhez felterjessze, ki a költségvetésben is csak azt vizsgálja: vajjon a kivetett adók nem túlságosan magasak-e, hogy továbbá a korona- és fejedelmi javak nincsenek-e túlságosan megterhelve, s hogy végül a kötelező kiadások megfelelő figyelemben részesültek-e?

Az az élestekintetű autokrata nagyon jól fixirozza azon pontokat, melyek területén a helyi önkormányzat kezelésében a polgári szabadság érvényesülésének lehető tág teret kell nyitni. Mert elvégre oly óriási földterületen, mintegy százharminczmilliónyi alattvaló felett uralkodva, észszerű és természetes is, hogy az intellektuális erők fókusaiban a helyi önkormányzat gyakorlása körül a polgári szabadságnak legalább oly mértéke érvényesüljön, mely a polgárok megelégedését egyelőre biztosítja. Kérdés azonban, vajjon a decentralizált önkormányzati jog gyakorlásának területén kifejlődő kultúra és közigazgatási élet, nem-e nyújt tápot magasabb aspirációkra? Nem-e ébreszti fel a szabadság utáni vágyat? És nem-e vezeti a városok polgárságát azon köteleességek teljesítésének tudatára, hogy ők nem pusztán a helyi életben kifejezhető cselekvési szabadságának élő alanyai, hanem egy elnyomott országnak polgárai; tehát elől kell járniok a köz-

szabadság kivívásának nagy céljában és annak megvalósításában...

A most idézett két példából nyilvánvaló, hogy ugyanazon államok területén mint fér el a népszuverénitás kormányformája mellett a legkorlátoltabb helyi önkormányzat; és mint juthat érvényre egyeduralmi államban a legszélesebb alapon nyugvó autonómia!

Ne kutassuk az ellentétek mélyebb ható indokait. A vázolt tényekből azonban annyit mégis konstatálunk, hogy eszményi értelemben vett közszabadság csak oly államokban él és virágzik, hol az ezen fogalmat kimerítő közszabadság és polgári szabadság intézményeit törvény statuuálja és biztosítja; hol az országos önkormányzat és a helyi önkormányzat egymást kiegészítőleg teljes harmoniában áll.

Nemzeti egységünkben hatalmassá vált államok, népképviselői alapon nyugvó kormányformájuk mellett, fejlődésük fokozataiban nagy súlyt helyezhetnek a polgári szabadság megvalósítását biztosító önkormányzati jog kiterjesztésére, mert a nemzeti egységben kifejezett erő, magában az autonóm-jog kiterjesztésének tényében, a nemzeti jólétet elősegítő és megszilárdító oly eszközt teremt, mely magában foglalja az állam kulturális és közigazgatási boldogulásának legfontosabb feltételeit.

Míg tehát a nemzeti egységére bizton támaszkodó állam, alkotmányos életének folyamatán, a legsúlyosabb hazafiúi gondoktól és aggodalmaktól menten, akadálytalanul tör a nemzet szellemi és anyagi érdekeinek megvalósítását célzó nagy feladatok teljesítése felé: addig a nemzeti konszolidáció nagy feladataért küzdő államoknak főtevékenységét, erejüknek teljességét, a nemzeti egység közvetlen céljának megvalósítására kell koncentrálniok; tehát az autonóm-jog gyakorlására hivatott szerveit is akként kell berendezniök, hogy ezek a nemzeti egység megvalósításának számottevő és megbízható tényezői legyenek.

Am ha az állam organikus életében megnyilatkozó fejlődés folyamatán a helyes mértékben szabályozott autonóm-jog, a nemzeti egység szolgálatán kívül, a kulturális és közigazgatási élet föllendítésének is alkalmas eszközeül bizonyul: akkor a hivatása magaslatán álló törvényhozásnak sikerült megteremtenie azt a hatalmas alapot, mely szervezetének nemzeti tartalmán kívül az egységes fejlődésnek egyéb szükséges és hasznos attribútumait is magában foglalja.

Az előrelátó és státusférfiúi bölcseséggel gondolkodó és cselekvő országos kormányzat megállapítja mindenekelőtt az ország minden polgárával közös érdekű nagy állami célokat és nemzeti feladatokat és teljes erejével küzd azoknak megvalósításáért. E nagy célok és feladatok mellett az egyéni érdekeknek háttérbe kell szorulniok. Az egyén legfeljebb a köteleességek teljesítésének küzdő vonalában érvényesül; s ha a szükség úgy kívánja, egyelőre le kell mondania még a polgári szabadság élvezetének birtokáról is.

Ezen szempontok figyelembe vételével konstatáljuk tehát, hogy a közigazgatás modern rendezésének kérdésénél nem indulhatunk impozáns példák és pusztá sablonok után, hanem számolnunk kell elsősorban az állam létező viszonyai- val és annak kitűzött céljaival. Másodsorban pedig figyelembe kell vennünk a rendelkezésünkre álló erőket és eszközöket.

Oly államokban, hol a közigazgatás rendszere intézményes módon, régi tradíciókon épült fel; s hol a polgári jólét és áldozatkészség önként ajánlotta fel közreműködését a legterhesebb közigazgatási teendők ellátásában: ott az autonóm-jog gyakorlatának magas színvonalában fentaláljuk az állandóság jellegét.

De fejlődő nemzeteknél, hol új institúciók megteremtésével lehet csak a nemzet jólétét fokról-fokra előbbrevinni; hol a változó viszonyokkal még a meglévő intézményeknek maguknak is át kell gyakran alakulniok: az ily államokban az államférfiúi bölcseségnek kell megtalálnia az utakat és módokat, melyek szerint a közigazgatás rendszerének a változott országos viszonyokhoz mily mértékben és mily vonatkozásban kell hozzá idomulnia és simulnia.

Bár igaz, hogy az autonóm-közigazgatás körében érvényesülő egyéni tevékenység és közreműködés a célszerűségi elvek megvalósítása mellett az egyénnek polgári szabadságát, tehát legföltettebb egyéni kincsét biztosítja; emez egyoldalú

előny és tevékenység még távolról sem meríti ki a polgári kötelességek teljességét; sőt az állam és nemzet iránt tartozó kötelességek mellett ez a ridegség és önzés egyoldalú színében tűnik fel; nem gondolván egyébre, mint a polgári megelégedésnek szűk keretben való megvalósítására.

E tétel azért nem jelenti azt, hogy az állami élet fejlődésében és a nemzet boldogulásának biztosításában a polgári szabadság érvényrejutása jelentéktelen tényező. De igenis jelenti azt, hogy meg kell különböztetnünk azon feladatokat, melyek a nemzet individuális életével azonosulva, magasabb állami érdekeket és célokat érintenek, azoktól, melyek az egyéni szabadság érvényesülésével kapcsolatban összetett erejükben fontos tényezői az ország jólétének és a nemzet életerős fejlődésének.

Ha a közjogi institucziókat az objektív kritika szigorú mérlege alá állítjuk, akkor be kell látnunk, hogy bármely jogalkotás, helyes és célszerű megvalósítás, tehát okos gyakorlati kivétel nélkül éppen oly lélek nélkül való test, mint a közigazgatás intézménye, önkormányzat nélkül.

Hiába tehát a legragyogóbb törvényalkotás, ha nincs oly szervezet, mely a törvényhozó intenciójának színvonalára emelkedve, öntudatos tevékenységgel gyakorlati érvényt szerez a törvény rideg rendelkezéseinek. De hiába az alkotmányos kormányzatnak minden néven nevezett irott előnye is, ha nincs az országnak a nemzet vágyaival, közérzetével és egyéb sajátosságaival összeegyeztethető oly közigazgatási rendszere és szervezete, mely az élet mindennapi igényeinek helyes és célszerű kielégítésével nagy mértékben hozzájárul a nemzet jólétének és megelégedésének biztosításához.

Alkotmányos állami élet funkciója erőteljes és szabadságbiztosító csak úgy lehet, ha a törvényalkotásokban megvalósuló alkotmányos szabadságot a nemzet geniuszával azonosuló helyes közigazgatási rendszer egészíti ki; — rendszer, mely paritásos alapon magában foglalja a célszerűen szabályozott autonóm-szerveknek szabad működését és a közigazgatás egész területén való érvényesülését. Szóval arra kell törekednünk, hogy testet öltjön és megvalósuljon azon nagy elv, mely szerint: *„az alkotmányos szabadság és polgári szabadság harmoniája, alapja és kiapadhatlan forrása az állami jogrendnek és nemzeti jólétnek!”*

Egészségügyünk rendezése.

Irta: Dr. Burger Péter

(Folytatás.)

A mennyiben közegészségügyünk továbbra is a belügyminisztérium kebelében maradna, külön államtitkár vezetése alatt önálló országos egészségügyi osztály létesítendő.

Ez az államtitkár, ki *az országos egészségügyi főnök* címet is viselné, mindenkor csakis országos hírű orvosi szaktekintély lehessen.

A vezetése alatt álló osztály két részre osztandó: *a)* közegészségügyi és *b)* egészségügyire, közegészségügyi, illetve egészségügyi főfelügyelővel az élén, megfelelő személyzettel.

Minden osztály ismét annyi alosztályra osztandó, ahány ügykört az alkotandó egészségügyi törvény hatáskörébe utal.

Igy feloszlik *a)* a *közegészségügyi*, igazságügyi, tanügyi, közigazgatási, betegsegélyezési, járvány és fertőtlenítési ügyosztályokra;

b) az *egészségügyi*, kórházi, magán gyakorlati és esetleg járvány-orvosi osztályokra. Mindenik alosztály élén egy-egy közegészségügyi, illetve egészségügyi felügyelővel, mint osztályfőnökkel.

Ilyen központi vezetés alatt az ország 10 (tiz) egészségügyi kerületre lenne osztandó, minden kerület élén *kerületi egészségügyi főnökkel* felügyelői rangban és megfelelő orvosi és egészségügyi személyzettel.

Minden egészségügyi kerület ismét (10) tiz törvényhatósági közegészségügyi körzetre volna osztandó, mindenik élén törvényhatósági orvos-főnökkel és hivatalába beosztott orvosi és egészségügyi személyzettel.

Minden körzet ismét annyi körre lehet osztandó, ahányat a helyi, népesedési, területi és egyéb döntő viszonyok kívánatosá, a helyes szolgálat érdekében állóvá tesznek. Minden egyes kör élén *közegészségügyi orvos* állana megfelelő egészségügyi szolgazemélyzettel a végrehajtás és ellenőrzés teljes kielégítő teljesítésére.

Ez lenne az országos közegészségi szervezet, melynek minden tagja a rendes államhivatalnoki státusban megfelelő fizetéssel és nyugdíjjogosultsággal szerepelne és mint ilyen, a magánorvosi gyakorlattól el volna tiltva, úgy, hogy minden idejét és tudását mellétekintetek és befolyásoktól menten, tisztán és kizárólag a közegészség ügyeinek szentelhetné.

Ennek a karnak ellenőrzése és felügyelete alá bizvást legnagyobb megnyugovással helyezhetők úgy az állami alkalmazásban levő magán és kórházi orvosok, mint a teljesen önálló gyakorlatot űző orvosok; mert e kar tudhat és akarhat pártatlan lenni, nem látván a másik karban konkurrenst, hanem segítő munkatársat ideális, nemes, humánus feladata megoldásában.

Az állami gyógykezelés teljesítésére két mód kínálkoznék, mint egyaránt helyes és célravezető.

Vagy kimondatnék a teljesen szabad orvosválasztás amaz orvosok közül, kik bizonyos megállapított minimális látogatási vagy rendelési díjért arra vállalkoznak.

Vagy ha minden, legfőlebb ezer állami támogatásra igényt tartó családra egy-egy gyakorló orvost fix összegért alkalmazna az állam.

Ott, hol orvos a megélhetési viszonyok gyarlósága miatt megtelepedni nem hajlandó, természetesen ez utóbbi mód alkalmazandó, míg ott, hol több ezerre tehető az ellátandó családok száma, az első mód a helyesebb, célra vezetőbb.

Három millióra téve az állami ellátást igénylők számát, legalább 3000 ily orvosra van az államnak szüksége, vagyis annyi orvos existenciájának emeléséhez fog ilyképen az állam hathatósan hozzájárulni.

Mint az itt vázolt szervezetből is kitűnik, az államosítás csupán a közegészségügyre, mint közszolgáltatásra terjedne ki, míg a tulajdonképeni orvosi ténykedés, a kórházi és magánorvosok csupán állami védelem és támogatásban részesülne a kívánatos állami orvosi ellenőrzés és felügyelet és a végzett munka arányában: ez pedig megbecsülhetetlen erkölcsi súlyt kölcsönöz az egész reformnak, teljesen új egészséges versenyt teremtve.

Ugyanis a közegészségügyi szolgálat, melyre külön képzettség, hivatottság, rátermettség kívánatik, képezendő majd a felsőbb fokot, melyre a közegészségi feladatok mellett a másik, a szorosan vett egészségügyi eljárás, a gyógyítás és betegápolás felügyelete és ellenőrzése is bizva lesz; minden hivatása magaslatán álló, egészséges ethikai alapon működő orvos nemes ambícióját, hő vágyát fogja képezni, sok évi terhes és hasznos szamaritánus emberbaráti közelimerést aratott orvosi gyakorlat után oda bejuthatni, amit arra érdemesek el is nyervén, ez lesz egyuttal az érdem legszebb jutalma és megfelelő nyugdíjhoz juttatva az érdemes orvosokat. Ezzel egyszersmind megoldást nyerne az igen fontos és aktuális orvostársadalmi kérdés: az orvosi nyugdíjintézmény.

Ez új, magasabb orvosi rend lassan-lassan jogaiba helyezné, méltó figyelemben részesítve, alapos tanulmány tárgyává téve az orvosi tudomány legnemesebb, legönzettebb ágát, az egészségügyet (hygieniát) és a mellé osztott laikus elemekből is idővel képzett, kitűnő hygienikusokat nevelhetne, kik széles körben terjesztve el e tant, hathatósan hozzájárulhatnak az általános egészségügyi érzék fokozásához, mire oly nagy szüksége van hazánknak.

Az ily nagy tapasztalattal és hygieniai képzettséggel bíró orvosok által vezetett közegészségügyi szervezet hamar módját találja a nép megmontását, elfajulását, elsatnyulását okozó károk és szenvedelmek feltárása és kétségbevonhatatlan számbeli adatokkal is bizonyítására. Amikor nem lesz nehéz az állam és a társadalom hozzájárulását, áldozatkészségét biztosítani sok oly intézkedések foganatosításához, melyeket ma még a humanisták és orvosok hiába kérnek, sürgetnek, hogy mást ne említsek, pl. az iszákosság, bujakór, gümőkór leküzdésére.

Ennek a karnak hivatott vezetése és irányítása alatt összpontosítva a körzeti v. t. h. főorvosi hivatalban valamennyi egészségügyi szociális intézményeink, mint betegsegélyezés és ápolás, munkás baleset és rokkantsági biztosítás, menházak, lelenczházak, árvaházak, kórházak és gyógyintézetek föltétlenül üdvösebb eredményeket fognak elérni, aránylag kevesebb költséggel, mint mai széttagolt állapotukban jórészt hozzá nem értő laikusok vezetése, irányítása alatt.

Ez a kar az alkotandó egészségügyi törvény minden intézkedéseinek kellő erélyvel és pontossággal tudna érvényt szerezni a rendelkezésre álló egészségügyi személyzettel. Így minden körnek, közegészségügyi orvosnak annyi oly egyént kellene rendelkezésére bocsátani, amennyire a kör közegészségügyi szolgálat végrehajtásánál — a kör kiterjedése népesedési és egyéb viszonyaira való tekintettel — szükséges: kivált a fertőtlenítés, elkülönítés eszközlése és a kötelező gyógyítatás ellenőrzésére.

Az állami javadalmazásban részesülő gyógykezelő, ugynevezett egészségügyi kar pedig kellő beosztással és elhelyezéssel szintén köz-

megelégedésre tudja és fogja majd a reá rótt szép és nemes feladatot teljesíteni; serkentve ama nemes ambíció által is, hogy idővel érdemelt elismeréséül ama felsőbb karba juthasson, ahol hátra levő éveit nyugodt hivatalos funkcionak szentelheti, magának és hozzátartozóinak nyugdíjat is biztosítva.

Az egészségügynek az általam javasolt alapon, az itt bemutatott szervezettel ellátása igen tetemes beruházási költséget és talán némi emelkedést a fentartási költségeknek is okozna; de ha ez áldozatot állam és társadalom vállalva meghozzák, beláthatlan időkre akként lesz az rendezve, mint ez idő szerint Európa egyik államában sincsen: teljes megelégedésre mindenkinek és kielégítésére a legminutiózusabb higiéniai követelményeknek.

Ama költségtöbblet előteremtésére bátorodom a csatolt statisztikai kimutatás alapján is két irányban a figyelmet felhívni.

1. Az összes közegészségügyi, u. m.: betegsegélyezési, baleset és rokkantsági munkás biztosítás, árva és menházi, gyermekvédelmi és lelenczházi, nemkülönben kórházi, akár törvényhatósági, akár társulati vagy jótékonyági intézményeknek és azok alapjainak államossítása, illetve egységes összpontosított állami vezetés alá vételére: melyből az eddigi elforgácsolt kezelési és adminisztratív költségek megtakarítása is már milliókat tesz ki.

2. A betegsegélyezési törvény kötelezettségének legalább 2400 kor. évi jövedelemmel nem rendelkező családra vagy magánosra való kiterjesztésére, mikor is, mint a statisztika ama eléggé megbízható adata alapján, mely 8.829,000 teszi a kereskedők számát — remélhetőleg nem 650,000 tagra 10.670,000 korona járulékkal; de ötször annyi tagra 53—54 millió korona évi járulékkal számítható.

(Vége köv.)

Miniszteri körrendelet a sztrájkokról.

Tisza István gróf a következő körrendeletet intézte a törvényhatóságokhoz a sztrájkokról:

Az ipari tevékenységnek az egész ország és első sorban magának a munkásosztálynak helyrehozhatatlan kárával járó azon gyakori megzavarása, melyet az újabb időben mindjobban lábrakapott sztrájkmozgalmak idéztek elő és melyre a törvényhatóságok jelentékeny száma feliratilag hívja fel figyelmemet, fontos teendőket hárít a közhatóságok, a kormány és az egész társadalom vállaira.

Elszomorodva kell a munkásnép minden igaz barátjának szemlélnie, hogy oly sok munkás kéz rakja le parancsoló szükség nélkül a kereső munka eszközeit és az a lelkiismeretlen izgatás, mely a munkásosztályunk széles rétegeit a végzetes lejtőre vitte, károsítja a magyar ipart, csorbát üt a nemzet közvagyonán és mindennek felett szenvedést, nélkülözést, nyomort mér a munkásra.

Csak méltánylom tehát, hogy ha az ország törvényhatóságai e kérdés felé irányítják figyelmüket és mint az ország közhatóságait és a magyar társadalom közérületének hivatott eksponenseit, rokonszenvvel üdvözlöm őket azon törekvésükben, hogy e kóros jelenség orvoslásánál az ország kormányának segítségét nyújtsanak.

Ki kell azonban őszintén mondanom: téves uton járnánk, ha az orvoslást a tömeges munkabeszüntetés tilalmában vagy pláne megtorlásában keresnők.

A szerződésileg elvállalt munkát mindenkinek teljesítenie kell, de mindenki szabadon határozhatja el, hogy bizonyos feltételek mellett munkát vállaljon-e és senki oly munka elvállalására nem kényszeríthető, melynek feltételeit kielégítőknél nem találja.

A nagyipar viszonyai között ezen jog testet csak úgy ölthet a munkás számára, ha a munkaelvállalás megtagadását társainak mentől nagyobb számával egyetértőleg határozza el és a munkafeltételeinek módosítására irányuló ilyen összebeszélés a mai gazdasági életnek jogos és törvényes eszköze, melytől a munkást megfosztani annyi volna, mint őt védtelenné tenni a munkaadóval szemben.

Az ipartörvény, midőn érvényteleneknek nyilvánítja ezen összebeszéléseket, ezzel nem kívánja a tömeges munkabeszüntetést megtiltani, csak azon elvet juttatja kifejezésre, hogy a munkabeszüntetés minden egyes munkás szabad elhatározásának legyen kifolyása, hogy ilyen összebeszélésben résztvevő vagy se, elhatározásának szabad ura maradjon munkába léphet bármikor, midőn azt jónak látja.

Nem alkalmazandó az ipari munka viszonyaira az 1898: II. t. cz. azon rendelkezése sem, mely szigorú megtorlással sújtja szerződött munkásoknak a szerződés teljesítésétől való vonakodását vagy arra való csábításukat. Mint főntebb jelzem, a szerződéssel elvállalt munkát telje-

síteni kell. Az oly munka megtagadása, melyre elszegődött vagy melyet szerződéssel elvállalt az illető, nem sztrájk a szó helyes értelemben, de szerződésszegés, köteleességteljesítés megtagadása, mely méltán vonhatja magára a törvény egész szigorát. De abból, hogy ezen eljárás megtorló intézkedésekkel sújtatik, oly rendelkezések jogossága egyáltalán nem következik amelyek a munkába állásban kívánják a munkást a munka feltételeinek megállapítására irányuló törekvéseiben megzsibbasztani.

Az állam és a hatóság tiltó és büntető jogköre csak arra terjedhet, hogy meggátolja vagy megtorolja a munkába állni vonakodó munkások minden oly ténykedéseit, amelyek akár a munkaadó, akár a dolgozni kívánó munkások személye és vagyonbiztonsága ellen irányulnak, akár pedig szabad elhatározásukban kívánják őket korlátozni.

A sztrájkok nagy része ilyen jelenségekkel van egybekötve, miért is első sorban azon feladat hárul ugy a közhatóságokra, mint az érdekelt társadalmi körökre, hogy kipuhatólják, feljelenítsék, felderítsék és megtorolja ezen tiltott eseményeket. A magam részéről kérem a társadalom segítségét ez irányban s megkövetelem, hogy a közhatóságok szigorúan teljesítsék ezen köteleességüket. Elvárom, hogy minden helyi hatóság — ha kell, a legszigorubb eszközökkel is — fentartsa a teljes személyi és vagyonbiztonságot, megvédjen mindenkit bármi terrorisztikus kísérletekkel szemben, megtorolja a törvénytelen cselekedeteket és törvényes jogánál fogva eltávolítsa azon elemeket, kik a munkásokat ilyen törvénytelen cselekedetekre csábítják.

Ha a hatóság teljesíti ezen köteleességét és ebben az érdekelt társadalmi tényezők részéről kellő támogatásra talál, ugy egy csapással vége lesz az izgató elemek azon varázshatalmának, mely a munkások tömegét gyakran jobb belátásuk ellenére céltalanul küzdelmekbe sodorja. De magát a munkást azon jogától, hogy a munkabeálláskor érdekét saját belátása szerint határozza el, megfosztani szabad államban nem lehet és ha sztrájkban rejlő károk és veszélyek teljes megszüntése csak az intézkedések azon egész sorozatától remélhető, amelyek a munkások anyagi, szellemi és erkölcsi színvonalát emelni, őket a rajtuk élőködő agitátorok befolyása alul ezen az uton kimenteni és a társadalmi béke biztos alapjait lerakni hivatják.

E kérdés megérdemli minden összműködésre hivatott faktor odaadó, fáradhatatlan tevékenységét. A kormány teljes erejével rajta lesz, hogy erre irányuló intézkedések egész sorozatával rakja le a jobb jövő biztos alapjait és e téren bizalommal számít a törvényhatóságok és az egész magyar társadalom hathatós támogatására.

Budapest, 1904. évi október hó 12-én.

Tisza, s. k.

Szabályrendeletek.

26.
2826. 885. bkgy. sz.

Helyhatósági szabályrendelet

a csecsemők és 7 éven alul ápolás végett kiadott gyermekek tartásával járó kötelezettségekről.

(1876. XIV. törvényczikk 24. és 25-ik §.)

1. § Az, aki saját lakásán valamely csecsemőt szoptatás vagy kisdedet dajkálás végett akar elvállalni: tartozik e szándékát azon kerületi rendőrkapitányságnak bejelenteni, amely kerületben lakik.

2. §. Csecsemő szoptatására, vagy kisdetek ápolására csak az nyerhet engedélyt, aki egészséges lakással bír, erkölcsi tekintetben kifogástalan s a kerületi orvos által egészségesnek, illetőleg szoptatásra alkalmasnak találtatik.

3. §. A dajkálásba adandó csecsemő és kisded egészségi állapota a kerületi orvos által megvizsgálandó és az engedélyezési könyvbe beirandó.

4. §. Az orvosi vizsgálat alapján egészségesnek talált dajka vagy ápoló azon kerületi rendőralkapitányságtól, amely kerületben lakik, egy engedélyezési könyvet nyer, melynek következő rovatai vannak:

- az engedélyt nyerő neve, lakása és foglalkozása;
- egészségi állapota;
- a csecsemő, illetőleg a kisded neve, kora, vallása és születéshelye;
- egészségi állapota;
- a csecsemő, illetőleg a kisded tartásáról gondoskodó neve és tartózkodási helye;

- f) az évi vagy havi kikötött bér ;
 g) a vizsgálat napja ;
 h) vizsgáló kerületi orvos aláírása ;
 i) a kerületi rendőrkapitányság láttamozása.

5. §. A dajkálásba kiadott csecsemők és kisdedek a kerületi rendőrkapitányságok által nyilvántartandók.

6. §. Szoptatásra egy nő, egy gyermeknél többet nem vállalhat. (1876. XIV. törvényczikk 25. §.)

7. §. A csecsemő legalább 7 hónapos koráig szoptatandó.

8. §. Ápolás végett kiadott gyermekek naponként fél-liter tejen kívül a szükséges ételekkel tápláltassanak.

9. §. Ápolás végett kiadott gyermeket dolgoztatni, testileg fenytetni vagy éheztetni tiltatik.

10. §. Altató szesz italoknak vagy kábítószereknek orvosi rendelet nélküli alkalmazása, — amennyiben ez büntettet vagy vétséget nem képezne, — minden egyes esetben 5–20 forintnyi bírsággal, esetleg 4 napig terjedhető fogsággal büntetendő. (1876. XIV. törvényczikk 26. §.)

11. §. Aki a csecsemő vagy kisdéd ápolását magára vállalta, tartozik a gyermeket megbetegedés esetén mielőbb orvosi segélyben részesíteni, ki beigazolt szegénység esetén az illető kerületi orvos által gyógykezeltetik és a város költségére gyógyszerekkel láttatik el.

12. §. Az anya saját csecsemőjét, a dajka pedig a szoptatás vagy ápolás végett elvállalt gyermeket mindaddig szoptatni, illetőleg ápolása alatt tartani köteles, míg maga helyett alkalmas dajkát nem állít.

13. §. Ha a dajka időközben megbetegszik s a megejtett orvosi vizsgálat alapján a tovább szoptatás úgy a dajka, mint a csecsemő egészségére káros hatással lenne: a csecsemő elhelyezéséről azon kerületi rendőrkapitányság gondoskodik, amely kerületben a dajka lakik.

14. §. Ha a dajka bármily körülmény miatt a reábizott gyermek tartásától visszalépni akar: tartozik e szándékát elbírálás végett az illető kerületi rendőrkapitányságnál bejelenteni.

15. §. Ha a dajka lakását változtatja, tartozik 24 óra alatt azt azon kerületi rendőrkapitányságnak bejelenteni, amelytől az engedélyt nyerte; ha pedig más kerületbe költözik át, akkor azon kerületi rendőrkapitányságnak is bejelenteni tartozik, amelynek kerületébe lakását átteszi.

16. §. A dajkálásba adott csecsemők és kisdedek a rendőrkapitányságnak közbejöttével a dajka lakásán gyakran, de legalább évnegyedenként megvizsgálandók.

17. §. Ezen szabályrendelet elleni kihágások, — amennyiben a közegészségügyi törvény másként nem intézkedik, — 2 frttól 50 frtig terjedhető pénzbírsággal, nem fizethetés esetén 5 napra terjedhető elzárással büntetendők. — A bírságpénz a dajkálásba adott csecsemők, kisdedek segélyezésére és azon dajkák jutalmazására, kik magukat a kisdedek ápolása körül különösen kitüntették, fordítandó s külön alapként kezelendő.

Kelt Debreczen sz. kir. város törvényhatósági bizottságának 1885. május 13-án tartott üléséből.

Kiadta:

Zöld Mihály,
jegyző.

60,577.
I. szám.

Magyar királyi belügyminiszter.

Ezen szabályrendeletet, az 1879. évi XV. t.-cz. 5. §. alapján, ezennel azon megjegyzéssel erősítem meg, hogy a 17. §-ban „pénzbírság, nem fizethetés“ és „bírságpénz“ szók alatt „pénzbüntetés“, „behajthatatlanság“ és „pénzbüntetési összeg törvényszerű“ kifejezések értendők.

Budapesten, 1885. évi december hó 3-án.

A miniszter helyett:

Beniczky,
államtitkár.

Hirek.

+ **A polgármester gyöngékedése.** Benső részvétellel halljuk polgármesterünk gyöngékedését. Erősen meghült és néhány napig nem járhat fel hivatalába. Adja az Isten, hogy mielőbb teljes egészségben intézhesse a város ügyeit.

— **Uj tb. tanácsnok.** Főispánunk a legutóbb tartott közgyűlésen törvényben gyökerező jogánál fogva Boldizsár Kálmán dr. rendőrkapitányt tiszteletbeli tanácsnokká nevezte ki. Kitünő munkatársunkat új tisztességében szívesen üdvözljük.

§ **Kinevezés.** Domahidy Elemér főispán Kiss Sándor kórházi biztost tiszteletbeli fogalmazóvá nevezte ki. Munkás, érdemes lérfiut ért a kitüntetés.

— **Néhány szó a főispáni állásról.** Városunkban az elmúlt évben tartott polgármesteri kongresszus alkalmából az a kérdés is vita tárgyát képezte, hogy vajjon szükségesek-e a főispánok a törvényhatóságok élén. A kongresszus jegyzőkönyvét tárgyalván a közgyűlés, ezen pontnál sokáig folyt az eszmecsere, melynek végén a közgyűlés szótöbbséggel a főispáni állás fentartása mellett nyilatkozott. Szóljunk immár mi is ezen kérdéshez minden elfogultság nélkül.

A főispán a törvényhatóság élén a kormány képviselője, a miniszterium szeme. Kötelessége tehát magas, bizalmi állásának megfelelni, tartozik érvényt szerezni a kormány rendeleteinek, törvényeinek, melyek a közjót célozzák. Ezen munkájában nem tántoríthatja meg sem hizelgés, sem okvetetlenkedés, vagy egyeseknek nem tetszése.

Nehéz egy főispán helyzete. Vele szemben jogot formál a kritikához mindenki. Kritizálják személyét, bírálják tetteit, gyanúsítják nem egyszer legnemesebb szándékait, száz nyilak röpülnek felé, sokszor szeretetlenül, meggondolatlanul, alaptalanul.

A törvény a főispánoknak széles jogkört biztosít. És mi ezt helyesljük, mert csakis ilyen kiterjesztett jogkörrel lehet a közigazgatás kerekét gyorsan és a közönségre nézve áldásosan forgatni. Helyesljük, mert ilyen magas állás már bizalmi természeténél fogva is nagy és kiterjedt jogkört kíván és aki ezt jól akarja betölteni, kell, hogy tekintélyteljen és nemcsak egyéni intelligenciájára, tudására, igazságosságára imponáljon, hanem a kezeibe letett hatalom eszközei is segítségére legyenek munkájában.

Mivel pedig a közigazgatás számai mind egy kézbe futnak össze, természetesen mindig akad ember, akinek zines nyére egyik másik főispán tette. Egy nem teljesíthető követelés, egy-egy erélyes hang a főispán ajkairól a törvényhatósági közgyűléseken, ezek mind a főispán rovására íródnak. Zsarnokság, terrorizmus, a hivatalos hatalommal való visszaélés és ehez hasonló divatos, tetszetős szölamok gombamódra teremnek és a főispánok sokszor azon veszik észre magukat, hogy önfeláldozó, a megye vagy város szellemi és anyagi javait célzó munkásságuk jutalma elimerés helyett: gyanúsítás, a hatalomhoz való ragaszkodás és modortalan támadás csak azért, mert bátor az igazság kimondásában, szereti a rendet, nem engedi a törvénytelenégeket és él a neki adott hatalommal a köz javára.

Nagy általánosságban mondtuk el mindezeket és nem célzunk helyi viszonyainkra, mert a mi törvényhatóságunk mindenkor tisztelettel veszi körül a főispán személyét és sohasem enged meg magának modortalan viselkedést. Egyébiránt tegyük fel, hogy nem volnának főispánok, bizonyára volnának más megbízottai a kormánynak, mert nem hisszük, hogy olyan naiv ember akadna, ki azt véli, hogy a kormány ne gondoskodnék ez esetben is kormánybiztosról vagy más eféléről.

Sokan a törvényhatóságok önkormányzati jogát látják veszélyeztetve a főispánoknál. Erről nem is kívánunk szólni, nem is akarjuk az illetőket czáfolni, mert ez esetben joggal kérdezhethetnénk azt, hogy vajjon mi maradt még meg féltetni való az önkormányzati jogból? Ami pedig még megmaradt, annak tovább maradása biztos helyen van a főispánok kezében.

— **Thaly Kálmán és a megyék.** Városunk I. kerületének országgyűlési képviselőjét gyönyörű levélben üdvözölte Kolozsmegye érdemes alispánja azon alkalomból, hogy II. Rákóczi Ferencz hamvainak hazaszállításában oly lelkesen közremunkált. Sok igazságot tartalmaz a kolozsmegyei alispán levele, melyet a Thaly Kálmán drt tisztelő vármegye nevében küldött az ősz tudóshoz. Hasonló szép levélben üdvözölte kitünő történetírónkat Ungmegye alispánja is, ki így ír: „egy hosszú emberöltő lelkes munkásságának méltó jutalmul egy hálatelt nemzet kezéből fogadni, látni, hogy az eszme, mely egy életnek adott irányt, valóra vált és egy nemzet üdvének szolgált, keveseknek adatott“.

§ **A jótékony nőegylet közgyűlése.** A debreczeni jótékony nőegylet 1904 november hónap 20-ikán, azaz vasárnap délután 3 órakor a nőipariskola nagytermében rendes közgyűlést tart. A közgyűlésnek tárgysorozatát most állítja össze az elnökség.

**** Adózók figyelmébe.** Debreczen szab. kir. város adóügyosztálya felhívja mindama háztulajdonosokat, kik már megkapták 1905., 1906. és 1907. évre szóló házbérvallomási ívüket, hogy azt az illető adókivetőnél mielőbb szíveskedjenek beadni. A késedelmeskedés hátráltatja a kivetési munkát. Akár van bérbeadott lakás, akár nincs, ez kitüntető. Az adómentes lakrészeket szintén fel kell jegyezni az illető rovatban a pénzügyigazgatóság engedélyező számával együtt.

— **Thaly Kálmán dr. Rodostóban.** *Thaly Kálmán dr.*, városunk I. kerületének országgyűlési képviselője Rákóczi Ferencz, a szabadság és hazaszeretet örök dicsősége hamvai hazaszállításának előkészítése végett Rodostóba utazott.

* **Beke Imre nyugdíja.** Beke Imre városi kiadót a nyugdíjellenőrző bizottság javaslatára a közgyűlés nyugdíjazta. A bizottság 1800 koronát állapított meg nyugdíjazási összeg gyanánt, de Simonffy Imre kir. tanácsos, bizottsági tag javaslatára, tekintettel becsületben és nagy munkában eltöltött hosszas szolgálatára, a közgyűlés Beke Imrét teljes fizetéssel nyugdíjazta. Hű munkása lévén a városnak, a közgyűlés megtisztelő jóakarata valóban rászolgált.

* **A színházi bizottság ülése.** A színházi bizottság folyó hó 25-én ülést tartott *Vecsey Imre* főjegyző elnöklésével. Az ülésen megjelentek: Oláh Károly közművelődési tanácsnok, Aczél Géza főmérnök, Lengyel Imre kir. tanácsos, Szilágyi Imre kamarai elnökhelyettes, Márk Endre kamarai elnök, Berger Jenő építésmérnök, Fejér Ferencz dr. ügyvéd, Tóth István építész és Vargha Elemér dr. aljegyző, Somogyi Pál nyugalmazott tanár és Szabó Károly, a színház titkára.

A bizottság mindenekelőtt a *Zilahi Gyula* által kitűzött pályázat ügyét tárgyalta le. A pályázati feltételeket a bizottság tudomásul vette és csupán azon módosítást óhajtja, hogy verses pályaművek is pályázhassanak. *Zilahi Gyula* ezen óhajtást meghallván, levelében értesítette a bizottság elnökét, hogy bár jobban szeretne volna, ha csak prózai művek pályáztak volna, mindazonáltal belenyugszik a bizottság határozatába.

Második tárgya volt az ülésnek: elbírálása a jelenlegi társulatnak. Nagyobb panaszok nem merültek fel, a kisebbeken pedig segíteni fog az igazgató. A bizottság végül kimondta, hogy a bérlőknek nincs joguk a bérleti jog átengedésre. Egyben elhatározta a bizottság, hogy a bérlőkről törzkönyvet készített. Ezzel az ülés véget ért.

— **A helypénz szabályrendeletéről.** Debreczen sz. kir. város törvényhatósági bizottsági közgyűlése a helypénz szabályrendelet tervezetét nem fogadta el; jöllehet ezen szabályrendeletre nagy szükség van. Más városok is rendezték már ezt az ügyet és a lakosság rövidesen meggyőződött arról, hogy ez a szabályrendelet egyaránt védi a termelők és fogyasztók érdekeit.

§ **Póthitel a körkemenczének.** A legutóbb tartott közgyűlésen *Király Gyula* tanácsnok szakszerű felvilágosítása után 16,000 korona póthitelt szavazott meg a városi körkemencze céljaira. A befektetés itt haszonnal jár, amennyiben a város erős, jó tégláit az építettek szívesen veszik.

* **Adomány.** A közgyűlés az idegen forgalmi vállalat részvénytársaságnak kétszáz koronát szavazott meg Debreczen sz. kir. város ismertetésére.

— **Szentpály Béni dr. ügye.** *Szentpály Béni dr.* kerületi orvos három havi szabadságot kért a törvényhatósági közgyűléstől. A közgyűlés a kért szabadságidőt nem adta meg, hanem értesítettetn rendelte az eltávozott kerületi orvost, hogy állását haladéktalanul foglalja el, mit ha nem tenne, az esetben fizetése november 1-től beszünttetetik. *Szentpály Béni dr.* ez idő szerint Amerikában van és valószínűleg nem is tér vissza.

* **Debreczen és a görög katolikus egyház.** A debreczeni görög katolikus egyház tudvalevőleg a városhoz fordult templomhely adásért. A legutóbb tartott törvényhatósági bizottsági közgyűlés e célra a Szent-Anna-utcán adott telket, azon feltétel mellett, hogy az istentisztelet teljesen magyar legyen. Kimondta egyszersmind azt is, hogy ezen adományból nem származik sem most, sem a jövőben semmiféle kegyuri jog. Debreczen sz. kir. város törvényhatósági bizottsága nemes cselekedetével ismét bebizonyította, hogy a különböző hitfelekezetek ügyét szíven viseli.

× **Káromkodás utcáinkon.** Végig járhatjuk széles Magyarországot és nem találunk olyan városra és községre, ahol nyílt utcákon oly éktelen istenkáromlást hallhatnánk, mint városunkban. Eldurult a mi népünk lelke, mozdatlan a beszéde. Haragjában, jókedvében egyaránt káromkodik a mi köznépünk, botránkoztatására apróknak, nagyoknak egyaránt. Valamiképpen segíteni kellene ezen a durva állapotokon. A rendőrség keveset tehet, de sokat a templom és az iskola. Legközelebb sort kerítünk ennek a csunya betegségnek tárgyalására, mert már igazán

tűrhetetlen az az éktelen káromkodás és gyalázatos beszéd, ami nyílt utcáinkon perczről-perczre botránkoztatja a járókelőket.

— **Tanári megerősítés.** A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter Scholtz Lajos gyógyepedagógiai tanárt, a debreczeni siketméma iskola tanárát ezen állásában megerősítette.

— **Degenfeld József gróf hazaérkezése.** *Degenfeld József* gróf, a tiszántuli ev. ref. egyházkerület főgondnoka amerikai utjából haza érkezett. Nemes és nagy munkát végzett a nemes gróf az új világban, megalakítva tul a tengeren az amerikai ev. ref. egyházmegyét.

* **A város pallagi alapítványa.** A pallagi gazdasági tanintézetnél megüresedett városi két alapítványi helyet Debreczen város tanácsa *Tikos István* és *Mayer Béla* gazdasági tanintézeti hallgatóknak adományozta.

— **Ezredverseny.** Vettük a következő meghívót: A cs. és kir. II. Vilmos német császár és porosz király nevével viselő 7-ik huszárezred tisztikara folyó évi október hó 30-án a debreczeni versenypályán ezredversenyt rendez. A verseny kezdete 1/2 óra délután. Kedvező idő esetén bizonyára szép számban jelennek meg a meghívottak az ezred érdekesnek ígérkező versenyén.

* **Presbiteri gyűlés.** A debreczeni ev. ref. presbiterium ma délután 3 órakor a vasárnapról elmaradt tárgyak elintézésére gyűlést tart, melyre a presbíter urakat oly megjegyzéssel hívja meg az elnökség, hogy ez már a másodszori meghívás.

— **Gyöngyösi Berta szoborműve.** Felhívjuk olvasóink figyelmét egy debreczeni születésű művész leány szoborművére. A szép tehetségű szobrász nő néhány évig a város alapítványán képezte magát külföldön. Most egy csinos műve látható a Varga József butornagykereskedő Piac-utcza üzletében. A szobor az orosz medvét tánczoltató japánt ábrázolja. A csinos mű 20 koronába kerül, aki teheti, vegye meg a művet, segítvén ezáltal tanulmányai fejlesztésében a törekvő, tehetséges művésznőt.

□ **Budapest egy érdemes tisztviselőjének.** *Kun Gyula*, a fő- és székváros érdemekben gazdag tanácsnoka, harmincz éve szolgálja nagy tudásával és páratlan szorgalmával a fővárost. A bizottsági tagok most indítványt adtak be a közgyűléshez, hogy az érdemes tanácsnoknak adjon a közgyűlés személyi pótlás címén nyugdíjába is beszámítható 3000 koronát.

* **Protestáns estély.** A „Hittanszaki Önképző Társulat“, mint már említettük is, folyó hó 31-én rendezi ez évi első protestáns estélyét, egybekötve ez alkalommal a mulatságosan szórakoztató belmissziói munkásságát a nagy évfordulóval, október 31-ével. Ez igen kedvesnek ígérkező estélyre a H. Ö. T. a legutóbb a következő meghívót bocsátotta ki:

„Az Isten a mi reménységünk“.

A debreczeni ev. reform. theologiai akadémia Hittanszaki Önképző Társulata a kálvinista öntudat erősítése céljából, 1904 október hó 31-én délután öt órakor, a főiskola dísztermében tizenegyedik protestáns estélyét rendez, melyre t. czimedet és b. családját szeretettel hívja meg a rendezőség. Számozott ülőhelyek ára 50 fillér. Jegyek folyó 26-ától kezdve Csáthy Ferencz ur könyvkereskedésében és este a pénztárnál válthatók. A terem 1/2 órával fog kinyitni. A jövedelemből városunk szegény gyermekeinek bibliát vásárolunk és ajándékozunk, amely nemes célra felülfizetéseket is köszönettel fogad és hirlapilag nyugtáz a rendezőség. A jobboldali teremben ingyen ruhatár lesz. Műsor: 1. *A reformáció ünnepén.* Schneider Frigyesztől. Előadja a főiskolai énekkar. 2. *A protestáns estélyek ez évi sorozatát megnyitja* Kövér Árpád szénior, a H. Ö. T. elnöke. 3. *Emlékbeszéd.* Tartja dr. Ferenczy Gyula. 4. *Jövel szent Lélek Ur Isten.* Irta Szabolcska Mihály. Szavalja Szilágyi Vilma urleány. 5. *Wagner R. Lohengrin* Elsas Brautzug zum Münster. Harmoniumon előadja Alföldy Béla. 5. *Szaval* Tóth Sándor hittanhallgató, a H. Ö. T. főjegyzője. 7. *Közének XC.* zoltár 1. v.

§ **A bábaképző építésének ügye.** A közgyűlés már régebben elhatározta az új bábaképző felépítését. A belügyminiszterium az építést jóváhagyta és a tanács árlejtést hirdetett az építkezésre. A beérkezett ajánlatok felett f. hó 26-án délután döntött a tanács, mely *Aczél Géza* főmérnök megokolt előterjesztésére *Ungár Mór* miskolci vállalkozó ajánlatát fogadta el azzal a kikötéssel, hogy *Ungár Mór* helyi iparosokkal és munkásokkal dolgoztat. A vállalkozó 213,317 korona 98 fillérért vállalta fel a bábaképző építését. A tanács az építkezés tartamára építési bizottságot is alakított. A bizottság elnöke: Kovács József polgármester, helyettese: Körner Adolf tanácsnok, tagjai: Magoss György dr. főügyész, Roncsik Lajos főszámvevő, Kenézy Gyula dr. orvos-tanár és Latinovics Mihály műszaki tanácsos, az államépítészeti hivatal főnöke.

— **Tanácsülés.** A városi tanács f. hónap 26-án délután tanácsülést tartott, melyben a folyó ügyek mellett a bábaképzőintézet építésére beadott pályázatok felett döntött a tanács, Ungár Mór miskolczi vállalkozónak adván ki az öszmunkálatokat. A tanácsülésen polgármesterünk betegsége folytán Vecsey Imre polgármesterhelyettes, főjegyző elnökölt. Ma délelőtt 1/2 11-kor ismét tanácsülés lesz a folyó ügyek elintézésére.

* **Oláh Károly Temesvárott.** *Oláh Károly* közművelődési tanácsnok a muzeumok és könyvtárak országos gyűlésére a tanács képviselőként Temesvárra utazott.

§ **Szegényalap jövedelme.** A vasuton feledett tárgyak elárverezése október 26-ikán tartott meg a vasuti állomáson. Illéssy Gyula tb. jegyző jelentése szerint a szegényalap javára 87 korona 59 fillér jutott az elárverezett tárgyak eladásából.

** **Katonai felülvizsgálat.** Tegnap katonai felülvizsgálat volt a Pavillon laktanyában. Népünk elsatnyulásának szomorú bizonyítéka, hogy harmincz előállított hadköteles közül egy sem vált be.

(:) **A Lorántffy Zsuzsánna egyesület.** A *Szabadság* a következőket írja: A Budapesten oly nemes evangéliumi missiót teljesítő „Lorántffy Zsuzsánna egyesület” megbízásából november első napjaiban egy ref. diakonissa: *Róza* nővér fog érkezni Debreczenbe, az egyesület kitűnően szerkesztett, igazi evangéliumi szellemű lapját az *Olajágot* terjeszteni. A „Lorántffy Zsuzsánna egyesület” egyike a főváros legáldásosabb egyleteinek, melynek tagjai hetenként összejönnek bibliamagyarzatok tartására, ruhák varrására, amelyekből számtalan szegényt ruháznak fel évenként. Azonkívül pénzegélyt osztanak ki, vasárnapi iskolákat tartanak a főváros minden részén, főleg a kültereken, a barakokban, hol a földhöz ragadt szegények között burjánzik a bűn. *Róza* nővér egyike azon első magyar diakonissáknak, akiket a csak 2 évvel ezelőtt felállított diakonissa otthon képezett ki ref. egyházunk számára betegek látogatására, ápolására otthon és kórházakban. A kálvinista Róma buzgó híveit felhívjuk a *Róza* nővér által képviselt eszme minél nagyobb anyagi és erkölcsi támogatására.

— **Rendőrségünk figyelmébe.** Ismételten felhívjuk rendőrségünk figyelmét arra a boldogtalan öreg asszonyra, kit amerre csak megy egy csapat utcagyermek csufolódása kíséri. A szerencsétlen a kötekedőket átkozza, szidja úgy, hogy megbotránkozik a járókelő közönség. Mi azt hisszük, talán meg is köszönné ez a szerencsétlen asszony, ha rendőrségünk elhelyeztetné a szegényházba.

— **Illetőségi ügyek gyors elintézése.** Az illetőségi ügyek gyors lebonyolítása érdekében érkezett Debreczenbe a belügyminisztertől egy körrendelet, melyre már régen szükség lett volna. Közigazgatásunknak legczopfosabb ága mindeztideig az illetőségi ügyek, amik tíz évig is dolgot adtak a hatóságoknak s egész aktahegyeket neveltek. Ezen az állapoton segít most a belügyminiszter körrendelete. Az illetőségi ügyek gyorsabb lebonyolítása érdekében a belügyminiszter elrendelte, hogy illetőség tárgyalását, az eljárást kezdő törvényhatóság minden irányban egyszerűen indítsa meg. A törvényhatóság, a kormány külön utasításának a bevétele nélkül nyomoztassa ki önmaga a kihallgatásra megjelölt távollévő tartózkodóhelyét. Egyes községek gyakran követik azt a helytelen eljárást, hogy az egyszer már elismert illetőséget, anélkül, hogy a fél viszonyaiban változás állott volna be, — megtagadják. Ilyenkor a felsőbb hatóságnak ki kell deríteni, vajjon az illetőség megtagadása jogos-e, vagy jogtalan. Szigorúan utasítja a belügyminiszter a törvényhatóságokat, hogy sürgős esetekben, amilyenek: a hadkötelezettség, közsegélyezés, tolonczolás és gyámhatósági illetékesség megállapítás, a folyamatba tett illetékességi ügyeket soron kívül kell elintéznük. Illetékességi ügyben ezentúl nem lehet helye felülvizsgálati kérelemnek, hanem a másodfoku határozatot (föltéve, hogy ez az elsőfoktól eltérő), a közigazgatási bizottsághoz lehet megfellebbezni; annak a határozata ellen azután csakis a közigazgatási bíróság előtt való eljárásnak van helye.

* **A gazdasági egyletek és a vásárok engedélyezése.** A belügyminiszter leiratban tudatta a várossal, hogy a földmivélségvi és kereskedelemügyi miniszterrel folytatott tárgyalások után úgy intézkedett, hogy jövőben mindennemű vásárendélyezési, vásárrendtartási, helypénzdíjszabási ügyekben a törvényhatóságok kötelesek véleményadásra felkérni az illetékes gazdasági egyleteket és közgazdasági előadókat. Ily ügyekben eddig csak a kereskedelmi kamarák adtak véleményt. A törvényhatóságok jövőben a vásár-ügyeket a beérkezett véleményekkel együtt terjesztik fel döntés végett a kereskedelemügyi miniszterhez.

Szerkesztői üzenetek.

Oberon, helyben. A cikkelyt, mint mai számunkban láthatja, közöltük. Munkásságára a jövőben is számítunk.

Dr. B. P. A szép cikkelyt átolvastuk és a jelzett célra, tudniillik a mondott helyen való felolvasásra nagyon alkalmasnak tartjuk.

Dr. Calamus. Az ígért cikkelyt szerdára kérjük, hogy idejében kiszedethessük.

Kiváncsi, Szatmár. A tanács, mint lapunk mai számában olvashatja, a bábaképző intézet építését *Ungár Mór* miskolczi vállalkozónak ítélte oda, mint az öszmunkára legolcsóbb ajánlattevőnek.

NYILTTÉR. *)

Nyilatkozat.

Eisenbeil Antal ur »A város« cz. lap október 14-iki számában »*Beadvány műfák feldolgozására*« czimmel egy hangzatos ajánlatot tesz a városi tanácsnak. Nem akarok bővebben foglalkozni az ajánlat részleteivel, de hogy azt teljes értékére szállíthassam, a következő ajánlatot teszem Eisenbeil Antal urnak.

Én a várostól átvett, de a fancsikai erdőből ki nem szállított 4500 drb szálát hajlandó vagyok ugyanazon állapotban, ugyanazon mértékben, ugyanazon árban, mint azt a város t. bizottsága nekem rendelkezésemre bocsájtotta, átadni.

Kérem azonban, hogy három napon belül erre Eisenbeil Antal ur nyilatkozzék.

Tisztelettel

Horváth János.

Nyilatkozat.

Horváth János ur az összes lapokban ajánlja a fancsikai 4500 darab fáját abban az árban, ahogy ő azt a várostól megvette. Én azonnal kimentem a fancsikai vágásba és megnéztem nagy részét a fáknak, de mint hogy a fák nincsenek jó méretben kivágva, ennek folytán 30—40 perczentet a hosszából és az értékéből veszít. A városi lapban közölt beadványt szakképzettségemmel be akarnám bizonyítani.

Horváth ur által hangzatosnak nevezett beadványomért a felelősséget mindenkor magamra vállalom.

Eisenbeil Antal.

*) E rovatban közlöttékért nem vállal felelősséget a Szerk.

Lám Sándor, Debreczen, Piacz- és Hatvan-utca sarkán. Ajánlja gazdagon berendezett lámparaktárát u. m.: **asztali lámpákat, bronz- és nickel talppal, függőlámpák, ebédlő, salon- és halószobák részére gyári árban.**

Angol plaidok és takarók, svéd bőrkabátok Borsos Katánál.

Uri divat, kalap és fehérnemű üzlet Békés Lajos Debreczen, Piacz-u. 44. dr. Ujfalu-ház. Angol női bluzsokat, férfi fehérneműket és kelenyűket mérték szerint a legszebb kivitelben készít.

≡ Pongrácz Géza ≡

papír gyáraktárában DEBRECZEN, „Bika”-szálló mellett:

legdivatosabb dobozos levél-papírok, vízfestészeti virág- és tájkép minták, legújabb francia sportképek, dr. Schönfeld-féle olajfestékek és vásznak; angol, svéd és solingeni, zsebkések; helybeli és alkalmi képes levezőlapok egyedüli nagy választékban.

60 krajczár

egy liter legfinomabb

anthracen-tenta.

Piacz-utca 12.

(Stenczinger-ház)

a papirkereskedésben.

MIHALOVITS J.

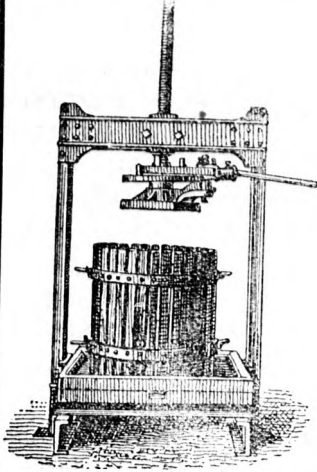
Ha gyermekével csukamájolajat akar szedni, szerezz be részére a
Mihalovits-féle izetlen és szagtalan

csukamájolajat,

melyet a gyermekek szívesen vesznek be, miután annak semmi kellemetlen íze, sem szaga nincsen.
1 üveg ára 1 korona 20 fillér.

Kapható:

MIHALOVITS J. a „Kigyó”-hoz
cz. gyógyszerárán Debreczen,
Főtér, a városházzal szemben.

URSUS A LEGTÖKÉLETESEBB BORSAJTÓ.

Az **URSUS** borsajtó következő előnyökkel bír: Vasgerenda és szabadalmazott nyomó fejszerkezet által a lehető legmagasabb nyomásérő, csekély embererő igénybevételével érhető el.

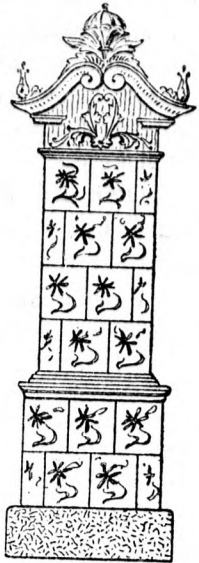
Az **URSUS** borsajtó aljrésze fából van a vasgerendaszerkezetbe beillesztve, hogy a szőlőlé vasrészekkel nem érintkezik s így a bor megfeketedése nem fordulhat elő.

Az **URSUS** borsajtóból a törköly egy darabban vehető ki. Az **URSUS** borsajtó szerkezete felülmulthatatlan szolid és erős. — Szőlődarálóka legjobb kivitelben.

Porcellán kályhák budweissi és honi gyártmányban. — **Meidingi** rendszerű és öntött vaskályhák és legjobb minőségű **konyhák**. Cserépkályhák átrakásánál a fűtőképesség tetemes emelésére és a lakás gyors felmelegítésére a feltűnést keltő új találmányu **multiplicator** betétet felelősség mellett ajánlom. Fürdőkádak és vasutórok nagy raktára.

Tóth Gyula,

Debreczen. Piacz-u. 20., 27.

Az üzlet teljes feloszlata miatt hatóságilag engedélyezett

Végkiárulás!!**SZIFFT ALADÁR**

Piacz-utca 24. sz.

Schroll-féle chifonok és vásznak, női és férfi fehérnemű és téli alsó ruhák, női ruhaszövetek és posztók, téli fej- és nagykendők, asztalneműek és ágyterítők, batisztok, cartonok, zefírek, czérna pique és velour barchetek, selyem kendők, esernyők és fűzők, kesztyűk, harisnyák és kötények, bélések és rövidárúk stb.

Az összes raktáron levő áruk gyári áron alul végkiárusítottak.

Az áruraktár berendezéssel együtt eladó. — Az üzlet-helyiség kiadó.

SZIFFT ALADAR,

Piacz-utca 24. szám.

Ruhafestő
és vegyszeti tisztító intézet**HABÉCZY**
ANTAL

DEBRECZEN,

Széchenyi-utca 42-ik sz.

Telefon 323.

Fehérnemű
Gőzmosoda!!!

A gázkandallóval
való fűtés

a le g s z e b b,
le g b i z t o s a b b,
és le g j o b b a n
sz a b á l y o z h a t ó

nem füstöl, nem kormoz, nem szemetel, nem rontja a levegőt,

diszítja a lakást,

nem drágább a fa-tüzelésnél.

Berendezése megrendelhető a
légszuszgyárnál.

Őszi és téli divatujdonságok legnagyobb választékban, legolcsóbban Hajdu-és Biharmegye elismert legnagyobb

női- és leány-felöltők, kalapok áruházában

RÓZSA LAJOS

Debreczen, Kistemplom-bazár szereshető be.

1904-re.

1904-re.